

Nr 6

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan; given Stockholms slott den 30 december 1959.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gösta Netzen

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1959.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzen, anmäler framställningar om befrielse från betalningsskyldighet till kronan samt anför därvid.

1:o

Lantbruksstyrelsen (skr. 11/11 1957) hemställer efter hörande av lantbruksnämnden i Västerbottens län, att följande statsverkets fordringar å tillhoppa 3 609 kr. 57 öre avskrivs.

1. Återstående fordringar för av egnahemsnämndens nyodlingstraktorer utförd traktorkörning åt

a) Seth Leo Andersson, Stigstorp, Kungsängen, till ett belopp av 420 kr. Andersson har icke beviljats nyodlingsbidrag, vilket förutsatts, då traktor-

körningen verkställdes. Vid utmätningsförsök 1955 konstaterades, att Andersson, som tidigare försatts i konkurs, saknade utmätningsbara tillgångar.

b) Alexander Sandström, Hörneborg, Kålabodaby, till ett belopp av 480 kr. Vid av lantbruksnämnden 1949 verkställd avsyning av Sandströms nyodlingsföretag bedömdes detta såsom inte lönande. Med hänsyn till den omsvängning i jordbrukspolitiken, som ägt rum sedan odlingsföretaget planlades, bör fordringsanspråket avskrivas.

2. Återstående fordringar för av egnahemsnämndens borrhingsförmän utförd vattenrekognoscering åt

- a) Albert Johansson, Högås, Bjurholm, till ett belopp av 59 kr.
- b) Karl Lundkvist, Svedjan, Burträsk, till ett belopp av 24 kr.
- c) J. V. Lundgren, Bygdeträsk, Burträsk, till ett belopp av 35 kr.
- d) Holger Häggfors, Sörnoret, Åsele, till ett belopp av 30 kr.
- e) Jonas Vestman, Hörnsjö, till ett belopp av 30 kr.
- f) P. V. Sandberg, Bultmark, till ett belopp av 30 kr.

Ifrågavarande gäldenärer har vid krav vägrat betala avgifterna, när rekognosceringen inte givit avsett resultat. Såsom skäl för avskrivning av dessa fordringar anföres, att kostnaderna för indrivning måste anses överstiga ersättningsbeloppen, särskilt som gäldenärerna kan antagas komma att bestrida eventuella ansökningar om betalningsföreläggande.

3. Fordringar i anslutning till lantbruksnämndens fastighetsförvaltning åt

a) Thure Fredriksson, Grundfors, Gunnarn, till ett belopp av 140 kr. 50 öre. År 1947 häftade Fredriksson i skuld till egnahemsnämnden för inköpt ved med 435 kr. i två poster om 290 och 145 kr. År 1945 hade han inbetalat 290 kr. å postanvisning till egnahemsnämnden, vilket belopp emellertid enligt vad som framkommit vid verkställd undersökning förskingrats av ett postombud. Fredriksson har, då han inte inom föreskriven tid reklamerat — enligt lantbruksnämnden antagligen beroende på att han ej känt till gällande bestämmelser härom — inte kunnat utfå ersättning av statsverket för det förskingrade beloppet. Med hänsyn härtill och då han sedermera genom inbetalningar åren 1948 och 1950 nedbringat skulden till 140 kr. 50 öre, får det anses skäligt, att den återstående fordran avskrives.

b) Seth Georg Konrad Persson-Ferneklint, Svalöv, till ett belopp av 172 kr. 50 öre. Beloppet avser inrop av hö å auktion 1942. Vid undersökning av Ferneklints ekonomiska förhållanden har framkommit, att Ferneklint är medellös och saknar utmätningsbara tillgångar.

c) Per Larsson, Vilhelmina, till ett belopp av 558 kr. 22 öre, avseende virkesköp från egnahemsnämnden. Bouppteckningen efter Larsson, som avled 1950, visar en brist i boet av ca 8 000 kr. Dödsbodelägarna har ansökt om urarvkonkurs.

d) Allan Persson, Borgsjöbyn, till ett belopp av 1 630 kr. 35 öre, avseende dellikvid å av egnahemsnämnden år 1943 försålt virke. Avverkningen, vilken enligt kontraktet skulle ha verkställts före den 1 maj 1944, omfattade två virkesposter, den ena å fastigheten Högåsen 2³ och den andra å fastigheten Högåsen 2⁴ i Fredrika socken. Den sistnämnda fastigheten hade egnahemsnämnden enligt köpebrev den 27 mars 1942 överlåtit till B. Salomonsson, varvid den å denna fastighet belägna virkesposten undantagits. I köpebrevet angående fastigheten Högåsen 2⁴ hade intagits en föreskrift om att avverkningen å fastigheten skulle ha verkställts inom två år från den såsom tillträdesdag bestämda tid, då egnahemsstyrelsen godkände försäljningen. Då försäljningen godkändes av egnahemsstyrelsen den 27 maj 1942, skulle avverkningen således enligt köpebrevet ha verkställts senast den 27

maj 1944. På därom av Persson gjord framställning medgav egnahemsnämnden genom beslut den 30 juni 1944 anstånd med avverkningen till den 1 juli 1945. Anståndet avsåg dock endast avverkningen å den egnahemsnämnden då alltjämt tillhöriga fastigheten Högåsen 2³ men ej den till Salomonsson försålda fastigheten Högåsen 2⁴. Innebörden av egnahemsnämndens beslut förtydligades i en skrivelse till Persson, vilken han bevisligen mottog den 8 augusti 1944. Persson förnekar, att han mottagit denna skrivelse. Efter utgången av den i köpebrevet stipulerade tid, inom vilken avverkning å Högåsen 2⁴ skulle ha verkställts, disponerades virkesposten å denna fastighet av Salomonsson. Av köpeskillingen enligt avverkningskontraktet återstår oguldet 1 630 kr. 35 öre jämte ränta. Persson gör gällande, att han på grund av att han sålunda gått miste om virkesposten å Högåsen 2⁴ gjort en förlust, som överstiger lantbruksnämndens återstående fordran hos honom. Vid underhandlingar, som lantbruksnämnden fört med Persson i saken, har han förklarat, att han avstår från att väcka ersättningsanspråk under förutsättning att återstående fordran jämte ränta avskrivs. Då Persson enligt lantbruksnämndens bedömande har stora utsikter att vinna en eventuell process om skadestånd, anser nämnden en eftergift av fordringen vara ur statsverkets synpunkt förmånligare.

Riksräkenskapsverket har inte något att erinra mot att ifrågavarande fordringar avskrivs.

Statskontoret ansluter sig till vad riksräkenskapsverket uttalat.

Departementschefen

Med hänsyn till vad sålunda i ärendet förevarit, finner jag i likhet med remissmyndigheterna skäligt, att ifrågavarande kronans fordringar avskrivs. Härtill erfordras riksdagens medgivande. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva

att kronans i förevarande framställning angivna fordringar å tillhopa 3 609 kronor 57 öre må avskrivas.

2:o

I skrift den 24 september 1958 anhåller Erik Oskar Johansson, Vatt-häll, Dunker, om befrielse från erläggande till kronan av ett bristbelopp om 1 003 kr. 60 öre, vilket belopp Johansson ålagts betala enligt laga avträdes-syn, hållen den 6 maj 1958, på skogsjordbruket Albro på kronoparken Ribbingelund inom Nyköpings revir.

I skriften anför Johansson bl. a. följande.

Han har från arrendets ingående varit av den uppfattningen, att jordbruksdriften skulle bibehållas å brukningsenheten. Att nedläggning av viss del av denna senare beslutats har inte framhållits för honom och han skulle inte ha velat åtaga sig arrendet, om han erhållit vetskap om nedläggandet. Till yttermera visso har han av tjänstgörande kronojägaren erhållit den upplysningen, att viss ombyggnad skulle verkställas å brukningsenheten. För honom har den bristsumma, som nu utkräves, kommit att framstå som synner igen betydande. Han arrenderar nu ett mindre jordbruk om 2 ha jämte 1,5 ha, som han på obestämd tid arrenderar som sambruk. I övrigt får han lita till de inkomster han kan påräkna för skogskörningsarbeten. Hans skulder från den tid han arrenderade skogsjordbruket Albro på kronoparken Ribbingelund inom Nyköpings revir uppgår f. n. till 11 000 kr. och han finner det mycket bekymmersamt att klara upp dessa.

Domänstyrelsen anför i remissyttrande den 2 december 1958, att styrelsen inte anser sig kunna tillstyrka bifall till framställningen men motsätter sig inte, att skulden — med hänsyn till omständigheterna i ärendet, bl. a. det förhållandet, att en del av den av Johansson som åker brukade marken nu skall utläggas till skog — nedsättes till förslagsvis 500 kr.

Styrelsen meddelar vidare.

Erik Johansson övertog den 14 mars 1956 ett mellan överjägmästaren i Östra distriktet och Arne Andersson tecknat arrendekontrakt gällande för tiden 1 juli 1949—14 mars 1957 för skogsjordbruket Albro på kronoparken Ribbingelund inom Nyköpings revir. Johansson bosatte sig på skogsjordbruket Albro hösten 1955, emedan förre arrendatorn redan då avflyttat. Laga av- och tillträdessyn på skogsjordbruket hölls den 5 maj 1956, varvid de brister, för vilka tillträdande arrendatorn skulle svara, uppskattades till 936 kr. 60 öre. Vid arrendetidens utgång den 14 mars 1957 erhöll Johansson nytt kontrakt för tiden 14 mars 1957—14 mars 1958. Kontraktet tecknades blott för ett år med anledning av att — sedan en arbetskraftsutredning för kronoparken Ribbingelund verkstälts — tilräckliga skäl inte längre ansågs föreligga att bibehålla skogsjordbruket Albro. Arrendatorn erhöll dock löfte att få behålla arrendet på Albro, tills annat arrende kunde erbjudas. I skrivelse till domänstyrelsen den 7 september 1957 anhöll Erik Johansson om befrielse från arrendet på skogsjordbruket Albro från den 1 november 1957, oaktat arrendet utgick först den 14 mars 1958. Huvudsakliga anledningen till framställningen uppgavs av arrendatorn vara, att bostaden var för kall att bebo ännu en vinter. Bostaden, som tidigare uppgetts vara kall, hade av reviret försetts med en extra kamin. Johansson övergav skogsjordbruket under hösten 1957, innan medgivande därtill lämnats av domänstyrelsen. Genom domänstyrelsens beslut den 8 januari 1958 erhöll Johansson rätt att avflytta från bostaden före avträdesdagen den 14 mars 1958 under villkor, att han dels utförde erforderlig höstplöjning och höstsädes-sådd, dels erlade fullt arrende för tiden till den 14 mars 1958. Styrelsen beslutade vidare, att skogsjordbruket Albro — under förutsättning att lantbruksnämnden därtill lämnade sitt medgivande — skulle upphöra att vara skogsjordbruk den 14 mars 1958, varvid ladugården och större delen av åkern skulle tilläggas kronodomänen Klastorp. Den 6 maj 1958 hölls laga avträdessyn på skogsjordbruket Albro, varvid de för avträdande arrendatorn utgående bristerna uppskattades till 1 940 kr. 20 öre och Johansson ansågs vara skyldig att till kronan erlægga skillnaden mellan sagda belopp och det för tillträdande arrendatorn ingående bristbeloppet enligt 1956 års syn, eller 1 003 kr. 60 öre.

Statskontoret anför i remissyttrande den 12 december 1958 att, enligt vad statskontoret under hand inhämtat, Johansson, som är född år 1920, numera innehar anställning som skogskörare hos ett bolag med en månadslön av 700 å 800 kr. Johanssons till statlig inkomstskatt taxerade inkomst för år 1957 uppgick till 5 110 kr. Han är gift och har två barn. Hustrun har inte någon egen inkomst och makarna saknar utmätningsbara tillgångar. Med hänsyn till vad sålunda inhämtats beträffande Johanssons ekonomi m. m. och på grund av i övrigt föreliggande omständigheter i ärendet är statskontoret närmast benäget förorda, att Johansson helt befrias från gäldandet av ifrågavarande bristbe'opp.

Riksräkenskapsverket anför i remissyttrande den 18 februari 1959, att ämbetsverket i likhet med statskontoret tillstyrker bifall till framställningen.

Departementschefen

Med hänsyn till vad som blivit upplyst om Johanssons ekonomiska förhållanden och övriga i ärendet föreliggande omständigheter, finner jag mig i likhet med statskontoret och riksräkenskapsverket böra förorda att ifrågavarande kronans fordran avskrivnes. Härtill erfordras emellertid riksdagens medgivande. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva

att kronans i förevarande framställning angivna fordran å 1 003 kronor 60 öre må avskrivas.

3:o

Genom kontrakt den 4 mars 1936 utarrenderade statens jordnämnd till Gilbert Andersson arrendeegnahemmet nr 53 benämnt Berget med jordregisterbeteckningen Basebo 1: 6 i Saleby socken, Skaraborgs län. Arrendeavgiften utgjorde 850 kr. per år. Kontraktet har sedan förlängts, samtidigt som avgiften höjts. För femårsperioden 1956—1961 fastställdes avgiften till 2 300 kr. Genom överlåtelsehandling, daterad den 16 april 1959, har arrendekontraktet överlåtit på Anders Nylén, räknat fr. o. m. den 14 mars 1959. Av arrendeavgiften resterar Andersson med 1 425 kr., vilket belopp förföll till betalning den 1 december 1957, samt med 2 300 kr., förfallet till betalning den 1 december 1958, eller tilhopa med därå upplupen dröjsmålsränta 3 725 kr.

Lantbruksstyrelsen hemställer i skrivelse den 4 november 1959 efter hörande av lantbruksnämnden i Skaraborgs län, att ifrågavarande fordran å 3 725 kr. jämte ränta avskrivnes samt anför beträffande Anderssons personliga förhållanden bl. a. följande.

Makarna Andersson hyr nu en liten lägenhet på huvudgården Basebo och de kan endast tillfå ligtvis räkna med dagsverksarbeten såsom bidrag till sin försörjning. Mannen är 63 år gammal och anses inte fullt arbetsduglig. Lantbruksnämndens ortsombud håller för troligt, att det endast är en tidsfråga, när kommunens sociala organ får ingripa och hjälpa makarna. Av intyg den 13 maj 1959 från landsfiskalen framgår, att Andersson saknar utmätningsbar egendom. Ett torftigt bohag är deras enda tillgång.

Statskontoret motsätter sig för sin del inte bifall till lantbruksstyrelsens hemställan.

Riksräkenskapsverket har intet att erinra mot bifall till framställningen.

Departementschefen

Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst om gäldenärens ekonomiska ställning och förhållandena i övrigt finner jag i likhet med remissmyndigheterna skäligt, att kronans återstående fordran å 3 725 kronor jämte ränta avskrivnes. Härtill erfordras emellertid medgivande av riksdagen. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva

att kronans förevarande fordran å 3 725 kronor jämte ränta må avskrivas.

4:o

I skrift den 13 januari 1959 anhåller Erik Melander, Strömsholm, Strömsholm, om befrielse från erläggande till kronan av den för kronoegendomen Strömsholm 31, Kolbäcks kommun, Västmanlands län, utgående arrendeavgälden avseende tiden fr. o. m. 14 mars 1958 t. o. m. 13 mars 1959 alternativt om nedsättning av densamma.

Som grund för sin anhållan anför Melander i huvudsak följande.

Den stora nederbörden våren 1958 medförde, att vattenståndet i Mälaren steg mycket över det normala. Vattenståndet har därefter varit högt hela sommaren. Stora arealer har varit översvämmade och ej kunnat besås. Den förlust, som han genom det höga vattenståndet förorsakats, har varit mycket större än det arrende, från vilket han anhåller att befrias. En befrielse från arrendet innebär med andra ord ej på långt när, att han hålles skadeslös för den genom det höga vattenståndet åsamkade förlusten. Det synes honom orätt, att han ensam skall bära hela förlusten, eftersom det ju vid arrendesättningen har utgått ifrån att bestämmelserna angående Mälarens reglering skulle kunna uppfyllas.

Domänstyrelsen tillstyrker i remissyttrande den 27 februari 1959 efter hörande av domänintendenten, att Melander med hänsyn till omständigheterna medges en arrendelindring av 15 000 kr. att tillgodoräknas honom genom avdrag å arrendegälden för arrendeåret 1958/59. Till stöd för sitt tillstyrkande anför styrelsen i huvudsak följande.

Med ledning av i vederbörlig ordning den 3 augusti 1934 hållen uppskattningsförrättning föreslog domänintendenten den 27 februari 1937 — med hänsyn till att viss areal överlämnats till arrendeegnahmefonden — en avgäld för ifrågakvarande egendom av 5 000 kr. enligt följande beräkning.

133,07 ha tomt och åker å 30 kr.	3 992 kr.
50,06 » äng » 15 »	755 »
24,22 » avrösningsjord och impediment	—
75 kbm husbehovsvirke	225 »
akt	50 »
	<hr/>
	5 022 kr.

Dåvarande arrendatorn ansåg sig ej kunna godkänna kontraktsvillkoren, varför egendomen bjöds ut vid offentlig auktion 1938. Arrendekontrakt för perioden 1939 14/3 1959 tecknades med högste anbudsgivare med en avgäld av 6 500 kr. per år, varav hälften i penningar och hälften i vissa papper att lösas med penningar enligt litt. A i markegångstaxan.

Med hänsyn till egendomens mindre goda skötsel av dåvarande arrendatorn ansåg styrelsen 1955 önskvärt, att överlåtelse till Melander kom till stånd, även om den träffade överenskommelsen om ersättning för inventarier ansågs hög.

Arrendeavgälden höjdes i samband med överlåtelsen med 8 000 kr. per år fr. o. m. den 15 juni 1955.

Avgälden har utgjort

1939 14/3 1940	6 678 kr.
1954 » 1955	10 937 »
1955 » 1956	17 210 »
1956 » 1957	19 332 »
1957 » 1958	20 785 »
1958 » 1959	21 599 »

Höjningarna fram till 1959 har berott på

1. markegången
2. 2 764 kr. på grund av förbättringsarbeten och
3. 8 000 kr. vid överlåtelsen.

Styre sen godkände den 29 december 1956 förslagsavtal mellan domänintendenten i Norra området och arrendatorn angående dels ombyggnad av manbyggnaden, dels ock förlängning av arrendeavtalet 1939 14/3 1959 till den 14 mars 1961, därvid arrendeavgälden skulle utgöra 20 000 kr. för år.

Den 10 maj 1958 lämnade styrelsen utan erinran utlåtande vid syneför rättning enligt vattenlagen för torrläggning av 86,68 ha åker och 1,30 ha betesmark å egendomen. Företaget, benämnt Strömsviks invalningsföretag år 1958, kostnadsberäknades till 142 000 kr. Arrendatorn har förklarat sig villig vidkännas en med fem procent förhöjd årlig arrendeavgäld för den nytta, som torrläggningensföretaget kommer att medföra för egendomen. Företaget beräknas bli avslutat 1959.

Vid fastställande av arrendeförhöjningen 1955 om 8 000 kr. utgick styrelsen från den normala arrendenivån med sedvan igt hänsynstagande till onormala skördeförhållanden vissa år. Skadorna 1958 blev emellertid av den omfattning, att täckning icke finnes från andra år, eller med andra ord den 1955 fastställda förhöjningen kom att ge en oskäligt hög arrendeavgäld. De svåra förhållandena har nödvändiggjort utförande av ovannämnda torrläggningensföretag, efter vars genomförande ifrågavarande översvämningsskador elimineras. Av åkerarealen har under år 1958 22,9 ha varit helt obrukbara. Ytterligare 71 ha har drabbats av översvämningsskador. Arrendeavgälden för arrendeåret 1958 14/3 1959 uppgår ti l 21 599 kr. eller 136 kr. per ha reducerad jordbruksjord. Grundavgälden har höjts från den 15 juni 1955 till den 14 mars 1959 med sammanlagt 30 000 kr. (8 000 kr. i 3 9/12 år). Efter den 14 mars 1959 bör full arrendeavgäld kunna uttagas (20 000 kr. + 7 100 kr. eller 27 100 kr. för år). Det synes skäligt, att den 1955 överenskomna förhöjningen jämkas till halva beloppet. Arrendatorns förluster har varit betydande.

Statskontoret anför i remissyttrande den 13 mars 1959, att ämbetsverket med hänsyn till föreliggande omständigheter inte motsätter sig den arrendelindring domänstyrelsen föreslagit.

Departementschefen

Med hänsyn till de särskilda omständigheterna i förevarande ärende finner jag mig böra tillstyrka domänstyrelsens förslag. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att kronans förevarande fordran avskrivs med ett belopp av 15 000 kronor, att tillgodoräknas Melander genom avdrag å arrendeavgälden för arrendeåret 1958/59.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, ska l avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Lüzell